

SAŽETAK PRESUDE

KÓSA PROTIV MAĐARSKE OD 21. STUDENOG 2017. GODINE ZAHTJEV BR. 53461/15

Podnositeljica nije iscrpila domaća pravna sredstva

ČINJENICE

Podnositeljica zahtjeva romskog je podrijetla i živi u takozvanoj općini Huszár, u blizini grada Nyíregyháza, karakterističnoj po siromaštvu i teškim socijalnim uvjetima. Nakon što je 2007. godine zatvorena osnovna škola koja se nalazila u navedenoj općini, učenici su raspodijeljeni u šest drugih osnovnih škola uz mogućnost besplatnog javnog prijevoza. Podnositeljica je 2011. godine primljena u osnovnu školu Arany János, koja je bila 5 kilometara udaljena od mjesta njezina prebivališta, ali je po preporuci liječnika zbog problema s astmom te godine ostala u dječjem vrtiću. Nakon što je 2012. godine grad ukinuo besplatni prijevoz za učenike, podnositeljica je upisala novootvorenu osnovnu školu Sója Miklós pod upravom Grkokatoličke episkopije, uz obrazloženje kako je zbog problema s astmom primorana upisati školu koja je najbliža mjestu njezinog prebivališta. U navedenoj školi podnositeljica je provela više od dvije godine nakon čega se, uz pomoć Zaklade „Prilika za djecu“ (dalje u tekstu *Zaklada*), premjestila u školu u centru grada. Navedena Zaklada podnijela je udružnu tužbu¹ zbog protupravne segregacije Visokom sudu u Nyíregyházi protiv grada, Grkokatoličke episkopije i njezine dvije škole te Državnog centra za školsku upravu (dalje u tekstu *KLIK*). Sud je utvrdio odgovornost u odnosu na prva četiri tuženika, ali ne i u odnosu na *KLIK*. Vrhovni sud (*Kúria*) presudu je preinačio te odbio tuženi zahtjev Zaklade u cijelosti (u odnosu na sve tuženike) uz obrazloženje kako se izbor škole temelji na dobrovoljnoj odluci roditelja, te da sama činjenica postojanja škole u kojoj su velika većina učenika romskog podrijetla ne predstavlja nezakonitu segregaciju i ne utječe na kvalitetu obrazovanja.

PRIGOVORI

Pozivajući na članak 14. Konvencije i članak 2. Protokola br. 1. Konvencije podnositeljica zahtjeva je prigovorila kako je zbog prekida službe školskog autobusnog prijevoza između njenog doma i izabrane osnovne škole, više od dvije godine, njezina jedina mogućnost bila pohađati lokalnu grkokatoličku školu u kojoj su većina učenika romskog podrijetla i koja ne pruža dobru kvalitetu obrazovanja.

¹ Tužba zbog kršenja načela jednakog postupanja koju mogu pokrenuti organizacije civilnog društva i organizacije za zastupanje određenih interesa u slučaju povrede prava na jednako postupanje ili postojanja rizika od takve povrede utemeljene na karakteristikama koja je bitna značajka pojedinca, a povreda utječe na veću skupinu osoba.

ODLUKA SUDA

Sud je primijetio kako su stranke različitog stajališta u odnosu na to je li postupak koji je pokrenula Zaklada oslobodio podnositeljicu obveze pokretanja pojedinačnih sudskih postupaka kako bi iscrpila domaća pravna sredstva.

S obzirom da je domaće zakonodavstvo izričito dopustilo određenim organizacijama civilnog društva, poput spomenute Zaklade, pokrenuti tužbu za zaštitu interesa veće skupine ljudi kojima je povrijeđeno ili postoji rizik od povrede prava na jednako postupanje, Sud je utvrdio kako je načelno moguće priznati udružnu tužbu kao oblik iscrpljivanja domaćih pravnih sredstava u smislu članka 35. stavka 1. Konvencije. Takav je pristup osobito opravdan u odnosu na ranjive skupine ljudi koje zahtijevaju posebnu zaštitu kao što su romska djeca. Članovima takvih skupina treba olakšati pristup pravdi kako bi se osigurala učinkovita zaštita njihovih prava.

Sud je utvrdio kako je vrlo važan element podnositeljičinog zahtjeva taj što je osnovnu školu Sója Miklós upisala jer je na to bila primorana raznim okolnostima, a posebice prekidom službe školskog autobusnog prijevoza. Iako je presuda povodom udružne tužbe bila usko vezana uz pritužbe koje je podnositeljica zahtjeva iznijela pred Sudom, ona se nije u potpunosti odnosila na njezinu individualnu situaciju. Naime, u navedenoj presudi domaći je sud utvrdio da nije bilo segregacije jer je grkokatolička škola bila dobrovoljni izbor roditelja te učenici nisu bili uskraćeni s obzirom na kvalitetu obrazovanja, dok je podnositeljica zahtjeva osporavala ispunjenje upravo ovih uvjeta u svom konkretnom slučaju. Sud ne može predvidjeti moguće učinke ove presude na pravnu situaciju podnositeljice zahtjeva, niti ishod eventualnog parničnog postupka da ga je ista samostalno pokrenula, međutim ne može zanemariti činjenicu kako se zahtjev podnositeljice temelji na činjenicama koje su drugačije od onih utvrđenih od strane domaćih nadležnih tijela. Sud također ističe kako Ustavni sud nije imao priliku razmotriti ovaj slučaj, s obzirom da nije niti podnesena ustavna tužba. Naime, Zaklada kao organizacija civilnog društva nije ovlaštena podnijeti ustavnu tužbu u ime osoba čije interese zastupa, a sama podnositeljica nije bila stranka u postupku. Sud ne može procijeniti bi li ustavna tužba bila djelotvoran pravni lijek u podnositeljičinom slučaju.

Slijedom navedenoga, parnični postupak koji je pokrenula Zaklada nije omogućio nacionalnim sudovima razmatranje i eventualno sprječavanje navedene povrede Konvencije, niti je navedeni postupak Sudu dao uvid u stajalište nacionalnih sudova u vezi s konkretnim pritužbama podnositeljice zahtjeva. Stoga je Sud odbacio njezin zahtjev kao nedopušten zbog neiscrpjivanja domaćih pravnih sredstava.

Ovaj sažetak izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Sažetak ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te ne obvezuje taj Sud

© Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava.